

Sotaorpous on elämän pituinen matka, jokaisella on tarinansa

Sotaorpuudesta vaiettiin vuosikymmeniä. Asia nousi laajempaan tietoisuuteen, kun alettiin perustaa sotaorpoyhdistyksiä eri puolilla maata.

Ensimmäinen yhdistys perustettiin Lahteen vuonna 1999. Oulun seudun sotaorvat perustettiin 11.11.2002 ja yhdistys liittyi valtakunnalliseen Kaatuneitten Omaisten liiton (KOL) jäseneksi 2008. Tällä hetkellä liittoon kuuluu 48 toimivaa yhdistystä, ja niissä on yhteensä noin 6 000 jäsentä.

Valtakunnallinen sotaorpojen rekisteröintihanke käynnistettiin liiton toimesta 2010-luvun alkupuolella. Viime sodat jäivät jälkeensä 55 000 sotaorpoa. Elossa on arviolta vielä noin puolet. Valtakunnallisesti rekisteröityi 16 000, joista Oulun alueelta 620 sotaorpoa.

Rekisteröintihankkeen tuloksena maan hallitus myönsi 27.9.2013 kunnianosotuksen isänsä ja/tai liitinsä menettäneiden sotaorpojen

arvokkaasta uhrauksesta isänmaahan puolesta. Samassa yhteydessä myönnettiin oikeus käyttää rintaan kiinnitettävää sotaorponunusta.

Oulun seudun sotaorpojen jäsenmäärä nousi varsin ripeästi perustamisen jälkeen yli 300. Rekisteröintihankkeen myötä jäsenmäärä lähes kaksinkertaistui. Sotaorpojen keski-ikä on nyt 83 vuotta.

Luonnollisen poistuman, ikäntymisten ja sairauksien vuoksi yhdistysten jäsenmäärät ovat kääntyneet laskuun. Oulun seudun sotaorpojen jäsenmäärä on puolittunut alle 300 jäseneseen, ja alentuva kehitys tulee jatkamaan tulevana vuosina.

Vertaistuen ja yhteisten kokemusten jakamisen merkitys on koettu tärkeäksi sotaorpoyhdistysten toiminnassa. Sotaleskien ja sotaorpojen määrä oli suuri. Suomeen syntyi uusi sosiaaliluokka, sotalesket lapsineen.

"Sotaleskien ja sotaorpojen määrä oli suuri. Suomeen syntyi uusi sosiaaliluokka, sotalesket lapsineen."

Sotaorpojen lapsuutta leimasi taloudellinen niukkuus. Lapsia opetettiin työnteekoon, ahkeruuteen ja rehellisyyteen. Kova työnteke osaltaan vahvisti heikkoo itsetuntoa. Sotaorvoilla työ on ollut keskeinen selviytymiskeino.

Sotaorvat saivat huoltoeläkettä 17 ikävuoteen saakka. Ammatti- ja valtionkoulussa sotaorpous mahdollisti ilmaisen opiskelun. Tiedotaminen asiasta oli heikkoo, ja Oulun seudun sotaorpojen kautta rekisteröityneistä vain noin 30 prosenttia on saanut tukea koulutustamiseen. Suurin osa suoritetuista opinnoista on koulutason tutkintoja.

Monet sotaorvoista joutuivat jät-

tämään kotinsa ja liitemään evakoon tai sotalapsiksi ulkomaille. Jokaisella on henkilökohtainen tarinansa sota-ajan kauhusta.

Vaikeuksista huolimatta sotaorvat ovat selviytyneet elämästä kohtuullisen hyvin. Olemme saaneet elää vapaassa ja itsenäisessä isänmaassa. Näemme kohtalomme osana kansallista selviytymistä. Ymmärrys siitä ei kuitenkaan poista isän tai molempien vanhempien menettämisen kaipuuta. Kokemus seuraa meitä elämämme loppuun saakka.

Moni meistä on miettinyt, millaista elämä olisi ollut, jos isä olisi saanut elää? Äitien kohtalo oli myös karu ja koskettava. Monilla elämä edessä ja nuori avioliitto takana. He eivät kuitenkaan lannistuneet, vaan jaksivat viedä elämänsä eteenpäin.

Elämme nyt sotasukupolven nopean poistuman aikaa. Sotaveteraanit ja lesket tulevat viimeisenä

iltahuutoon. Sotaorvat, sotalapsit ja evakot ovat jatkossa niitä väestöryhmiä, jotka voivat kertoa sodan henkilökohtaisista menetyksistä tuleville sukupolville.

Aidon kokemuksen välittäminen perinnetyön kautta on tärkeä tehtävämme. Vaikka sotaorpoyhdistysten toiminta on hiipumassa, jatkuu sodan perinteen ja muistojen vaaliminen Tammenlehvän perinneyhdistysten kautta. Perinnetyön uudelleen organisoituminen elää nyt käynnistymisvaiheessa.

Isäni kaatui Lapin sodassa Kemmin Kariharjan taisteluissa. Jän sotaorvoksi alle puolentoista vuoden ikäisenä. Sisikoni syntyi kolme kuukautta isän kuoleman jälkeen jouhuasettona.

PEKKA PERÄ
Oulu